

Vastaus kirjalliseen kysymykseen rikkakananhirssin torjunnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eerikki Viljasen / kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 283/2024 vp:

Miten aiotaan toimia rikkakananhirssin ja muiden haitallisten kasvien leviämisen hillitsemiseksi, ja aiotaanko siemenseosmaahantuoja ja –myyjät velvoittaa ilmoittamaan siemenseoksen sisältävän rikkakananhirssiä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Rikkakananhirssi (*Echinochloa crusgalli*) on erittäin paljon siemeniä tuottava, helposti leviävä sekä hankalasti torjuttava, 1-vuotinen heinämäinen rikkakasvi, jota esiintyy eri puolilla maailmaa. Rikkakananhirssiin liittyvät havainnot ovat viime vuosina yleistyneet myös Suomessa. Syynä yleistymiseen on pidetty rikkakananhirssille hyvin suotuisia, erityisen lämpimiä kasvuolosuh-teita.

Suomessa on havaittu rikkakananhirssin lisäksi lännenkananhirssiä ja näitä lajeja on erittäin vaikea erottaa toisistaan. Lajeista käytetään yhteisnimitystä rikkakananhirssi-ryhmä, mutta tässä vastauksessa käytetään selkeyden vuoksi termiä rikkakananhirssi, jolla tarkoitetaan molempia lajeja. Rikkakananhirssin esiintymistä Suomessa ei ole tarkemmin kartoitettu ja tiedot sen levinneisyydestä perustuvat muun muassa vieraslajit.fi sivulle toimitettuihin havaintoihin.

Rikkakananhirssin yhtenä leviämisreittinä on pidetty muun muassa Suomeen tuotuja siemenseoksia, joiden käyttö on lisääntynyt maataloustuotannon monimuotoistumisen myötä. Leviämisreittinä voi olla myös ulkomailta tuodut, lintujen ruokintaan käytettävät siemenet, linnut ja eläimet sekä maatalouskoneet ja laitteet. Varmuutta leviämisreitistä tietylle peltolohkolle ei useinkaan saada. Rikkakananhirssin kuten muidenkin rikkakasvien siemenet voivat säilyä maassa pitkään itämiskykyisinä.

Siemenlain (600/2019) mukaan vain sertifioitua eli virallisesti tarkastettua kylvösiementä saa markkinoida. EU:n siemenlainsäädännössä on yleiset vaatimukset muun muassa siemenerien itävyydestä, puhtaudesta ja vieraiden kasvilajien maksimimäärästä siemenerissä. Nämä vaatimukset ovat varsin tiukat ja ne takaavat sertifioitun siemenen korkean laadun. Joillekin kasvilajeille, ku-

ten hukkakauralle on asetettu erityisiä vaatimuksia niiden siementen enimmäismäärästä siemenessä. Esimerkiksi hukkakauraa ei saa esiintyä siemenessä lainkaan. Lainsäädännössä ei ole tällaisia erityisiä vaatimuksia rikkakananhirssin osalta.

EU:n sisämarkkinoilla toisessa jäsenvaltiossa sertifioituja siemeniä voidaan myydä muihin EU:n jäsenvaltioihin, kun ne täyttävät lainsäädännön vaatimukset eikä eriä tarkasteta uudelleen. Ruokavirasto on ilmoittanut maahantuojille, mikäli tuodun siemenen analyysitodistuksessa on ollut maininta, että siemenä on sisältänyt rikkakananhirssiä tai muiden haitallisten rikkakasvien siemeniä. Ruokavirasto on halunnut näin varmistaa, että maahantuoja on asiasta tietoinen ja voi tarvittaessa ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin kuten esimerkiksi erän uudelleen lajitteluun. Siementen maahantuojilla on mahdollista asettaa ostoehtoihinsa tiukempia vaatimuksia siemenien puhtauteen ja tarkastuttaa eriä uudelleen. Lisäksi on mahdollista tiedottaa ostajaa tai vetää eriä markkinoilta, mikäli niissä on havaittu rikkakananhirssin tai muiden haitallisten rikkakasvien siemeniä.

Mikäli Suomessa haluttaisiin asettaa rikkakananhirssille tiukempia vaatimuksia sertifioituissa siemenissä, voisivat ne EU:n lainsäädäntö huomioden koskea ainoastaan kansallista, Suomessa tapahtuvaa siementuotantoa. Rikkakananhirssiä ei ole tavattu Suomessa siementuotannossa eikä sen takia näitä rajoituksia nähdä tällä hetkellä tarkoituksenmukaisina. Sertifioitujen siementen etiketeissä eli vakuustodistuksissa ei erikseen ilmoiteta tietoa erän puhtaudesta (esimerkiksi 99,7 %), mutta siemenen on aina täytettävä sen osalta lainsäädännön vaatimukset. Jos tällainen tieto haluttaisiin asettaa pakolliseksi siemenien etiketteihin, voisi se EU:n lainsäädäntö huomioden koskea ainoastaan Suomessa tapahtuvaa siementuotantoa.

Kasvien lisäysaineistoon (ml. kylvösiemenet) liittyvää EU:n lainsäädäntöä ollaan parhaillaan uudistamassa. Uudistamisen yhteydessä tullaan keskustelemaan myös tarkemmin sertifioitujen siementen laatuvaatimuksista ja arvioimaan niitä mahdollisesti uudelleen. Tämän tarkastelun yhteydessä Suomi aikoo ehdottaa, että arvioitaisiin myös enimmäismäärää rikkakananhirssin ja mahdollisten muiden haitallisten rikkakasvilajien siemenille sekä tarkasteltaisiin puhtauteen liittyviä vaatimuksia.

Lintujen ruokintaan tarkoitettujen siementen kuuluvat rehulainsäädännön piiriin. EU:n rehulainsäädännössä on säädetty enimmäispitoisuuksista tietyille haitallisille kasvipörsäisille epäpuhtauksille rehuksi tarkoitetuissa tuotteissa, kun epäpuhtauksista on vaaraa eläinten tai ihmisten terveydelle tai ympäristölle. Rikkakananhirssille ei ole säädetty rehulainsäädännössä enimmäispitoisuuksia. Rikkakananhirssin, kuten muidenkin hankalien rikkakasvien torjunnassa on oleellista havaita esiintymät ajoissa. Mitä aikaisemmin haitallisten rikkakasvien esiintymät havaitaan, sitä tehokkaampia torjuntatoimenpiteet ovat ja myös torjuntakustannukset jäävät tässä tapauksessa alhaisemmiksi. Rikkakananhirssi Suomessa vielä verrattain uusi rikkakasvilaji. Viljelijöiden tietoisuuden lisäämiseen siitä ja sen tunnistamisesta tulee kiinnittää huomiota. Ruokavirasto, neuvontajär-

jestöt, tuottajajärjestöt, Luonnonvarakeskus, maatalouskaupat ja monet muut tahot ovat viestinnällään lisänneet viime vuosina tietoisuutta rikkakananhirssistä ja sen torjuntakeinoista. Viestintää on jatkettu myös tällä kasvukaudella. Tämä on tärkeää.

Pienissä esiintymisissä rikkakananhirssi voidaan kitkeä ja kerätyt kasvit tulee hävittää asianmukaisesti niin, että ne eivät levitä siemeniä. Koneiden ja laitteiden puhtaudesta tulee huolehtia tilatsolla sekä yhteiskäytössä. Rikkakananhirssin torjunta on mahdollista myös tietyillä rikkakasvien torjuntaan tarkoitetuilla kasvinsuojeluaineilla. Tehokkaasti peittävä ja tiheä viljelykasvin kasvusto voi myös torjua rikkakananhirssiä sekä muiden rikkakasvien leviämistä.

Hukkakauran, rikkakananhirssin ja muiden haitallisten rikkakasvien torjunta kuuluu hyvään maatalouskäytäntöön, jonka periaatteiden noudattaminen on myös EU:n yhteisen maatalouspolitiikan yleisissä ehdoissa. Erilaiset tarpeenmukaiset toimenpiteet, joilla pyritään estämään haitallisten rikkakasvien leviämistä ja torjuntaa ovat kannatettavia ja tärkeitä.

Kaikkien viljelijätukien ehtona ovat niin sanotut ehdollisuuden perusvaatimukset. Ehdollisuuden hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset sekä lakisääteiset hoitovaatimukset muodostavat perustason, jonka ylittävistä toiminnoista maksetaan viljelijätukia. Ehdollisuuden kokonaisuuteen sisältyy vaatimus neljän rikkakasvilajin (hukkakaura, kaukasian-, persian- ja armenianjättiputki) torjuntavollisuudesta. Hukkakauraa koskee oma kansallinen lainsäädäntö ja jättiputkilajit on säädetty haitallisiksi vieraslajeiksi koko EU:n alueella. Ehdollisuuden vaatimusten noudattamista valvotaan peltovalvonnan yhteydessä ja niiden noudattamatta jättämisestä voi tulla viljelijälle sanktioita eli tukimenetyksiä. Rikkakananhirssin tai muiden uusien haitallisten rikkakasvien lisäämistä ehdollisuuden vaatimukseen ei ole ainakaan toistaiseksi nähty kannatettavana vaihtoehtona ja asiaan liittyy monia tarkasteltavia näkökulmia. Rikkakananhirssi on helposti leviävä ja viljelijän mahdollisuudet sen torjuntaan ovat rajalliset. Näistä syistä sanktiot voisivat olla kohutuuttomia.

Jotta pystytään entistä paremmin estämään vaikeasti torjuttavien rikkakasvien leviäminen, Suomi on esittänyt kansalliseen CAP-suunnitelmaan vuodelle 2025 muutosta, jossa kasvinsuojeluaineen käyttö sallittaisiin ekojärjestelmien monimuotoisuuskasvit - toimenpiteessä, mikäli monimuotoisuuskasvien kasvustossa havaitaan vaikeasti torjuttavia rikkakasveja, kuten rikkakananhirssiä. Tässä toimenpiteessä kasvinsuojeluaineiden käyttö on muutoin kielletty. Muutosehdotukselle on saatu komission alustava hyväksyntä ja komission lopullinen päätös saataneen syksyllä 2024. Tämän jälkeen tehtäisiin tarvittavat kansalliset lainsäädäntömuutokset.

Rikkakananhirssi ei ole EU:n vieraslajiasetuksessa (1143/2014) säädetty haitalliseksi vieraslajiksi ja sitä ei ole lisätty EU:n vieraslajiluetteloon. Rikkakananhirssiä ei ole myöskään luokiteltu kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi. Suomen kansallinen vieraslajiasiantuntijaryhmä on arvioinut, että rikkakananhirssi ei ole toistaiseksi täyttänyt niitä arviointikriteerejä, jotka liittyvät uusien lajien

lisäämiseen kansalliseen vieraslajiluetteloon. Vieraslajiasiantuntijaryhmä arvioi lajien lisäämistä säännöllisin väliajoin.

Helsingissä 29.07.2024

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/20478/2024-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: